

Opp med verktøykassa!

av Gro Dahle

Jeg kommer inn i kaos. Noen kommer en halv time for seint. Noen går ut og inn, hente litt vann, finne en bok, fikse noe, gå på do. Noen prater seg i mellom, noen sender meldinger halvt skjult av et pennal eller under pulten, noen har kanskje til og med sovnet der borte ved vinduet, noen driver på med en slags lek med fingre og lapper og penner som de slår hverandre med, hiver, dytter, noen har begynt å spise, noen skriver på noe som tydeligvis ikke er notater, noen gjesper, noen tygger på tyggegummi og ser ut, noen er mest opptatt av å se bakover, to stykker ser på meg. De venter. Jeg må gripe situasjonen. Jeg må finne en sprekk i kaos og kile meg inn i oppmerksomheten deres. Jeg må finne fotfestet, ta et spenntak og gripe situasjonen. Det handler om et "røkk", en kraftanstrengelse, men det må være direkte og konkret.

Jeg ber dem smake på tunga si. Tygge på den, suge på den, rulle den rundt i munnhulen, opp mot ganen, stikke den ut så langt de kan, spenne den opp mot tennene. *Kjenn på dette store, rare vesenet dere har der i munnen, har dere lagt merke til den før, denne tunga? Den tar jo opp all plassen der inne. Har dere lurt på hva i all verden den gjør der inne, hvordan det er mulig å snakke med den svære tingesten i kjeften, hvordan det er mulig å spise når den tar opp all plass? Hvordan kjennes den egentlig ut?* Ikke et ord fra en eneste elev. *Hvordan føles den?* De er tause. Det er greit, for jeg har dem nå. De ser på meg. Jeg er inne i oppmerksomheten deres. Jeg eier blikkene deres nå, tankene deres. De er rettet mot meg. *Hva smaker den?* spør jeg. *Næææ*, den smaker ikke noe. Selvfølgelig smaker den ikke noe. *Men smak på den allikevel*, sier jeg. *Hva kan dere smake?* *Spytt*, sier en. *Tannkrem*, sier en annen, *Salami*, sier en tredje. De er der nå. De er med meg. Jeg spør hva slags dyr den ligner på. *Snegle*, sier de, *sjøstjerne*, sier de, *slange*, *mark*, *slimål*. Det er et tungedyr, er det noen som sier. De er langt inne i metaforene nå. Verktøykassa er åpen på vidt gap. Hva slags møbel er tunga? spør jeg. *Vanneseng*, sier noen, en *sofa* sier andre. *Hva slags sofa?* roper jeg. *En rød*

skinnsofa med colaflekker, sier en gutt, *en stor, bløt vannseng*. *Nei, en saccosekk*, sier en annen, *en svart saccosekk som har gått lekk og det tyter ut sånne kuler*, sier han. *Nei, en purpurfarget sofa i grovt og litt nuppete brokadestoff*, sier ei jente. Hun er stolt over bildet sitt. Jeg har skrevet alt sammen ned på tavla. Det er i ferd med å bli et dikt. Men vi er ikke ferdige. *Hva slags landskap?* sier jeg. De er med meg hundre prosent. De roper i munnen på hverandre. Det er *Danmark*, sier han borte ved døra. *Et flatt sletteland*. *Nei, det er en myr, et sumplandskap, med tuer og brunsvart gjørme*. *En sandstrand*, roper noen, for nå er det så mye aktivitet at det er vanskelig å bli hørt, diktet vokser, snart er hele tavla full. De vil ikke gi seg. Bare en til. De ber meg presse innimellom at tunga er en hammer. Jeg presser det inn helt nederst og så leser vi det opp. Kanskje stryker vi noe? Kanskje flytter vi en setning lenger ned i teksten? Men det blir fint. Kjempefint, blir det. Strålende. Og de er glade. Det er gøy. De vil lage flere dikt. Vi jobber med besjeling. Med konkretisering. Med sammenligninger. Med personifikasjon. Og de er med meg hele veien, for det er konkret og det er ikke læring, det er lek. Og to av tekstene skal vi lese opp på avslutninga, har de bestemt. Og så er de to timene over og jeg faller sidelengs ut

TUNGA

En sel
En sjøstjerne
En svamp
En brunsnegle
En hval, en knarhval
En flatklemt gris
En blekksprut
En amøbe
Bringebær
Okselever
For orkidé

*Gro Dable og deltakere
på LNUs landskonferanse
mars 2006*

døra og inn i naboklassen hvor jeg må spa meg gjennom kaos enda en gang før jeg får kontakt.

Ungdomsskolen og trinnene fra sjuende og opp til tiende trinn er en stor utfordring. Jeg må være hundre prosent til stede. Og det er helt forferdelig slitsomt. Men det er moro. Når jeg er gjennom muren av uoppmerksomhet og er innenfor og har blikkene deres på meg og tankene deres med meg, så er det utrolig gøy og givende. Og jeg ser hvordan det går opp for dem hva språket kan være, hva bildebruk eller synsvinkelskifte eller tempo, temperatur og temperament kan bety for en tekst. De våkner. Men det jeg når best fram med, er å være konkret og til stede. Å få dem til å bruke sansene sine og tankene sine der og da. Å aktivisere dem, å lokke dem til å være med å leke, men for all del, jeg må ikke kalle det lek, for det er for barnslig, herregud så dumt, det må være noe skikkelig, noe som kan brukes, matnyttig på et eller annet vis. Tale til læreren, tale til bruden, en sang, et forskningsprosjekt, noe som kan komme på eksamen, men ikke lek, for det er bare for teit, selvfølgelig.

Og så er det alle de vanskelige guttene og de to vanskelige jentene. De med ADHD, atferdsvansker, omsorgssvikt, indre uro, aggresjon,

personlighetsforstyrrelser. Det er de som er de flinkeste og raskeste til å finne bildespråk, besjelinger, sammenligninger. Ingen sperrer på hva som går an å tenke, full flyt og friskt mot, og plutselig blir de klappet for. Det de slang ut kan brukes som tittel eller sluttpoeng. Det var nettopp det de sa som var det morsomste, flotteste, sterkeste, og vips så engasjerer de seg utover fyordene og tabuene. Vips så er det disse som kommer med litterær kvalitet som det suser av. Og da blir jeg glad. Og læreren kommer opp til meg etterpå og forteller om denne eleven, at det er første gangen. Og denne eleven kommer bort til meg etterpå og sier at det er første timen på ungdomsskolen som føltes meningsfull. Et forfattertalent delux, men kanskje en skoletaper. Jeg tror nettopp konkrete og intuitive oppgaver kan være noe for denne gruppen. Og det er derfor jeg kjører denne type oppgaver, for å fange nettopp disse som ellers faller utenfor det analytiske og resonnerende og disponerende. De trenger å kjøre rett på, å komme raskt inn og levere formuleringene sine uten for mye forberedelse og gjennomtanke. Fem minutters oppgaver er skreddersydd for denne gruppen. Og det fungerer for mange av dem, hvis de ikke tar helt av i kjønnsdeler og erotiske artikler. Men når jeg får satt en grense og skjøvet dem vekk fra underlivet, er det er jubel og magi.